

Et 25 års-minne:

Fire års internering i Trondhjemsfjorden

Erindringer fra livet ombord i hjelpekryseren „Berlin“ i Hommelvik og Lofjorden.
Av Gustav Niebuhr.

Efter hvert som det blev varmere i været og sjøen, tok også badelivet til og her var våre folk i sitt rette element. De boltret sig i sjøen efter alle kunstens regler. Kappsvømming hørte til dagens orden og jeg må si de trenet. På større strekninger medfulgte båter, men også ellers var det etablert opsyn i båter, og husker jeg ikke feil, hadde vaktpostene på land likeledes fått instruks om å holde øie med de badende om det skulde hende noe. Men vi blev forskånet for flere ulykker.

Selvfølgelig forsøkte en hel del sig på fiskeri og de som drev denne sport kunde meget snart konstatere at her i Lofjorden var det fullt av all slags fisk, store og små. De største blev solgt til de forskjellige messer, ganske efter kvantumet, og disse fiskere tjente sig en god lommeskilling.

Imidlertid var de av våre folk som foretrakk landturer, blitt godt kjent med bøndene og tilbød sig å være behjelpelig med slåttonna og andre landarbeider. Dette var bøndene selvfølgelig meget glad over,

og for våre folk var det en riktig god adspredelse. Også jeg selv fikk lære å bruke ljaen og var vellstet på alle gårder. Jeg skal senere komme tilbake til hvilket uventet utbytte jeg hadde av å tilby mig frivillig.

Traktene omkring blev også grundig gjennomstreift av folk som interesserte sig spesielt for naturens skjønnhet. Med hensyn til permisjon blev det ikke lenger spurt om hvor man skulde hen, men for de menige var det fastsatt en tid for tilbakekomsten.

Disse var altså som frie fugler, så snart de var kommet på land. Man kunde se dem gå iland om morgenen, med ryggsekker som var velforsynt med proviant m. m. for hele dagen og klar til en tur til fjells for å komme brunstekt tilbake. Man kan vel trygt si at en mere sorgløs tilværelse enn den vi førte, kunde vel neppe tenkes. Det fantes jo nesten ingenting mer som kunde hindre oss i å få opfylt våre ønsker og dette innså også våre folk.

KAPITEL XX.

TILLATELSE FOR TYSKE FRUER OG BARN TIL Å BOSETTE SIG I HOMMELVIK OG LOFJORDEN I INTERNERINGSTIDEN.

Det må huskes at en stor del av besetningen var den gamle civile besetning, og derfor fantes der også en masse gifte ombord, både blandt deks- og maskinpersonalet.

Da «Berlin» var hjemmehørende i Bremerhaven og en av sin tids beste passasjerbåter tilhørende Norddeutscher Lloyd, var for det meste også vedkommende mannskaps familie bosittende enten i Bremerhaven, Lehe eller Geestemünde og for en stor del kjent med hverandre.

Det drog nu ut med krigen, og ingen øinet en avslutning. Det var ikke å undres over at en del kom til å tenke på om det kunde være mulig å få sin familie til Hommelvik. Herom kom det ansøking til vår kommandant og derfra til generalen i Trondhjem. Denne stil-

let sig meget velvillig overfor andragendet, men kunde ikke avgjøre spørsmålet alene, hvorfor det med hans anbefaling gikk videre til Oslo og passkontoret. Også her var man velvillig stemt overfor dette ønsket, og omsider blev det gitt tillatelse.

Denne kom med den bemerkning at hver enkelt som ønsket sin hustru, respektive familie hit op, måtte søke særskilt på lovlig måte for å bli kontrollert av passkontoret i Oslo.

Imidlertid, mens de interesserte ventet på tillatelse, lette de på forhånd etter passende beboelsesrum hos Hommelviks befolkning. Besetningen var jo blitt godt kjent og det var ikke vanskelig for dem å finne husrom til sine.

Tar jeg ikke feil, var det bare noen enkelte som kom i første omgang. Det var selvfølgelig rart for disse å komme i andre omgivelser blandt folk de ikke kunde forstå; for deres menn fikk i begynnelsen, så lenge almindelig landlov ikke var tillatt, bare komme iland to ganger om uken. Hustruene var derfor nødt til snarest mulig å sette sig inn i de nye forhold. Ved innkjøp gjaldt det først og fremst sproget. At det kom til mange pussige episoder, er vel lett forståelig. Men når et menneske er nødt til å innpasse sig etter andre forhold og andre skikker, tar det som regel ikke lang tid før man kommer til forståelse. Og det var nettop tilfellet i Hommelvik, for innvånerne der var så vennlig stemt og imøtekommende som mulig. Det var da heller ikke så rart at det opstod et nærmest hjertelig forhold mellom de norske og tyske husmødre og de hadde jo også en del å lære hverandre, for hvert

land har jo for eksempel sin egen måte å lage mat på.

Efter at denne fortroppen av tyske husmødre godt og vel hadde installert sig og orientert sig, skrev de jo selvfølgelig hjem til sine medsøstre og fortalte hvor vakkert det var i Hommelvik, hvorledes befolkningen stillet sig og hvordan allting ellers var.

Det tok heller ikke lang tid før neste avdeling kom, og mottagelsen var derfor mer enn hjertelig.

Men det hender det kan bli for meget av det gode, — så også i denne retning, og efter et halvt års forløp knep det med passende husrom i Hommelvik, mens flere og flere vilde komme over, og det måtte søkes utenfor Hommelvik efter hus. — Enkelte hustruer hadde sine barn med og det kunde nesten kalles en liten koloni som hadde bosatt sig i og utenfor Hommelvik, og glad var de familiefedre, som igjen kunde etablere et ekte familieliv, takket være de norske myndigheters imøtekommenhet.

De tyske barn fant sig snart lekekamerater og lærte sproget ganske snart, mens husmødrene hadde litt vanskeligere for å ta sig frem; men det gikk dog bra og så vidt jeg vet var der aldri tale om uoverensstemmelser. Når mennene kunde gå iland, lystet det av glede i øinene deres. Man kunde tydelig merke hvor glad de var for å få være sammen med sine hustruer og familier, og idyllen kunde neppe være bedre enn når disse var sammen på utflukt.

Men intet varer evig. I 1917 blev som før fortalt «Berlin» flyttet til Lofjorden og nu var gode råd dyre. I Tyskland blev det verre og verre, og de som allerede

Internering i Trondhjemsfjorden

Erindringer fra livet ombord i hjelpekryseren „Berlin“ i Hommelvik og Lofjorden.

og for våre folk var det en riktig god adspredelse. Også jeg selv fikk lære å bruke ljåen og var vellsett på alle gårder. Jeg skal senere komme tilbake til hvilket uventet utbytte jeg hadde av å tilby mig frivillig.

Traktene omkring blev også grundig gjennomstreift av folk som interesserte sig spesielt for naturens skjønnhet. Med hensyn til permisjon blev det ikke lenger spurt om hvor man skulde hen, men for de menige var det fastsatt en tid for tilbakekomsten.

Disse var altså som frie fugler, så snart de var kommet på land. Man kunde se dem gå iland om morgenen, med ryggsekker som var velforsynt med proviant m. m. for hele dagen og klar til en tur til fjells for å komme brunstekt tilbake. Man kan vel trygt si at en mere sorgløs tilværelse enn den vi førte, kunde vel neppe tenkes. Det fantes jo nesten ingenting mer som kunde hindre oss i å få opfylt våre ønsker og dette innså også våre folk.

KAPITEL XX.

TILLATELSE FOR TYSKE FRUER OG BARN TIL Å BOSETTE SIG I HOMMELVIK OG LOFJORDEN I INTERNERINGSTIDEN.

Det må huskes at en stor del av besetningen var den gamle civile besetning, og derfor fantes der også en masse gifte ombord, både blandt deks- og maskinpersonalet. Da «Berlin» var hjemmehørende i Bremerhaven og en av sin tids beste passasjerbåter tilhørende Norddeutscher Lloyd, var for det meste også vedkommende mannskaps familie bosittende enten i Bremerhaven, Lehe eller Geestemünde og for en stor del kjent med hverandre.

Det drog nu ut med krigen, og ingen øinet en avslutning. Det var ikke å undres over at en del kom til å tenke på om det kunde være mulig å få sin familie til Hommelvik. Herom kom det ansøking til vår kommandant og derfra til generalen i Trondhjem. Denne stil-

let sig meget villig overfor andragendet, men kunde ikke avgjøre spørsmålet alene, hvorfor det med hans anbefaling gikk videre til Oslo og passkontoret. Også her var man velvillig stemt overfor dette ønsket, og omsider blev det gitt tillatelse.

Denne kom med den bemerkning at hver enkelt som ønsket sin hustru, respektive familie hit op, måtte søke særskilt på lovlig måte for å bli kontrollert av passkontoret i Oslo.

Imidlertid, mens de interesserte ventet på tillatelse, lette de på forhånd etter passende beboelsesrum hos Hommelviks befolkning. Besetningen var jo blitt godt kjent og det var ikke vanskelig for dem å finne husrum til sine.

Tar jeg ikke feil, var det bare noen enkelte som kom i første omgang. Det var selvfølgelig rart for disse å komme i andre omgivelser blandt folk de ikke kunde forstå; for deres menn fikk i begynnelsen, så lenge almindelig landlov ikke var tillatt, bare komme iland to ganger om uken. Hustruene var derfor nødt til snarest mulig å sette sig inn i de nye forhold. Ved innkjøp gjaldt det først og fremst sproget. At det kom til mange pussige episoder, er vel lett forståelig. Men når et menneske er nødt til å innpasse sig etter andre forhold og andre skikker, tar det som regel ikke lang tid før man kommer til forståelse. Og det var nettop tilfellet i Hommelvik, for innvånerne der var så vennlig stemt og imøtekommende som mulig. Det var da heller ikke så rart at det opstod et nærmest hjertelig forhold mellom de norske og tyske husmødre og de hadde jo også en-

land har jo for eksempel sin egen måte å lage mat på.

Efter at denne fortroppen av tyske husmødre godt og vel hadde installert sig og orientert sig, skrev de jo selvfølgelig hjem til sine medsøstre og fortalte hvor vakkert det var i Hommelvik, hvorledes befolkningen stillet sig og hvordan allting ellers var.

Det tok heller ikke lang tid før neste avdeling kom, og mottagelsen var derfor mer enn hjertelig.

Men det hender det kan bli for meget av det gode, — så også i denne retning, og efter et halvt års forløp knep det med passende husrum i Hommelvik, mens flere og flere vilde komme oppover, og det måtte søkes utenfor Hommelvik efter hus. — Enkelte hustruer hadde sine barn med og det kunde nesten kalles en liten koloni som hadde bosatt sig i og utenfor Hommelvik, og glad var de familiefedre, som igjen kunde etablere et ekte familieliv, takket være de norske myndigheters imøtekommenhet.

De tyske barn fant sig snart lekekamerater og lærte sproget ganske snart, mens husmødrene hadde litt vanskeligere for å la sig frem; men det gikk dog bra og så vidt jeg vet var der aldri tale om uoverensstemmelser. Når mennene kunde gå iland, lyste det av glede i øinene deres. Man kunde tydelig merke hvor glad de var for å få være sammen med sine hustruer og familier, og idyllen kunde neppe være bedre enn når disse var sammen på utflykt.

Men intet varer evig. I 1917 blev som før fortalt «Berlin» flyttet til Lofjorden og nu var gode råd dyre. I Tyskland blev det verre og verre, og de som allerede

hadde gjort den lange veien hit op, vilde nu forsøke alt for å bli her; men Lofjorden var ikke Hommelvik, og enten de vilde eller ikke, var en hel del nødt til å reise tilbake på grunn av manglende husrum rundt Lofjorden. Bare en tredjepart fikk hus der og flyttet med dit.

Skjønt bøndene på de forskjellige gårdene var vennligsinnede, var de dog av en helt annen type enn befolkningen i Hommelvik, som man helst måtte regne som byfolk. Det var derfor også i begynnelsen vanskeligere å komme i kontakt med hverandre, og det tok en tid før de tyske husmødre følte sig hjemme der. Selv om disse fikk kjøpe en del varer som melk, egg, fleisk og smør der de bodde, så var de mindre fornøiet med den lange veien til handelsmannen, især om vinteren. Men dette måtte de pent finne sig i, skulde det bli mat. Mange husmødre ønsket nok at handelsmannen hadde vært nærmere eller «veien dit pepperen gror», især når veiene stykkevis var nesten ufremkommelig på grunn av teleløsning og regnvær, eller blokkert av sne som oftest gikk langt opover leggene. At dette var tungt, sier sig selv. Å gå på ski hadde de tyske husmødre ikke lært. Det falt også tungt for mennene å kjøpe ski, da disse vinteren 1918 ikke hadde tilstrekkelig i lønn. Fruene badde jo ikke gratis heller, så lønnen gikk med til underhold. Det var derfor ikke å undres over, at fruene og familiene trivdes mindre godt i Lofjorden enn de gjorde i Hommelvik. Men de stampet imot og holdt ut.

(Forts.)